

Maahanmuutto ja hoivan kysymykset väestön ikääntyessä

Väestötieteen jatko- ja täydennyskoulutusseminaari 2019. 31.10.–1.11.2019 Lammin biologinen asema

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
Pohjoisen puolesta – maailmaa varten

**Minna Zechner, sosiaalityön
apulaisprofessori (tenure track),
hyvinvointipalvelut ja –politiikka.
minna.zechner@ulapland.fi**

Esityksen rakenne

- Hoiva käsitteenä ja yhteiskunnallisena kysymyksenä
- Hoivapolitiikkaa pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa
- Maahanmuuton, ikääntymisen ja hoivan välisiä yhteyksiä

Mitä on hoiva erityisesti yhteiskunnallisena kysymyksenä

- Hoiva voidaan ymmärtää kokonaisvaltaiseksi huolenpidoksi ihmisestä, joka ei kykene selviytymään ilman apua jokapäiväisen elämän toimistaan (Sipilä 2003)
- Lähikäsitteitä ovat hoito ja kasvatus, entä vammaiset henkilöt?
- Hoiva naisten työnä, palkattomana työnä ja julkisesti organisoituna palveluna (Zechner 2010)
- Hoivahierarkiat (Hoppania ym. 2016)

Pohjoismaista hoivapolitiikkaa

- Hoivapolitiikka on niitä sosiaalipoliittisia linjauksia, jotka määrittävät hoivan organisointia (Anttonen 2009)
- Suomessa, kuten muissa Pohjoismaissa hoivan organisointi on julkisten toimijoiden vastuulla: rahalliset etuudet ja palvelut
- Hoivapolitiikan suunnanmuutokset (Karsio ym. 2019)
- Hoivan demografinen paniikki (Kröger 2019)

Maahanmuuton ja hoivan yhteyksiä

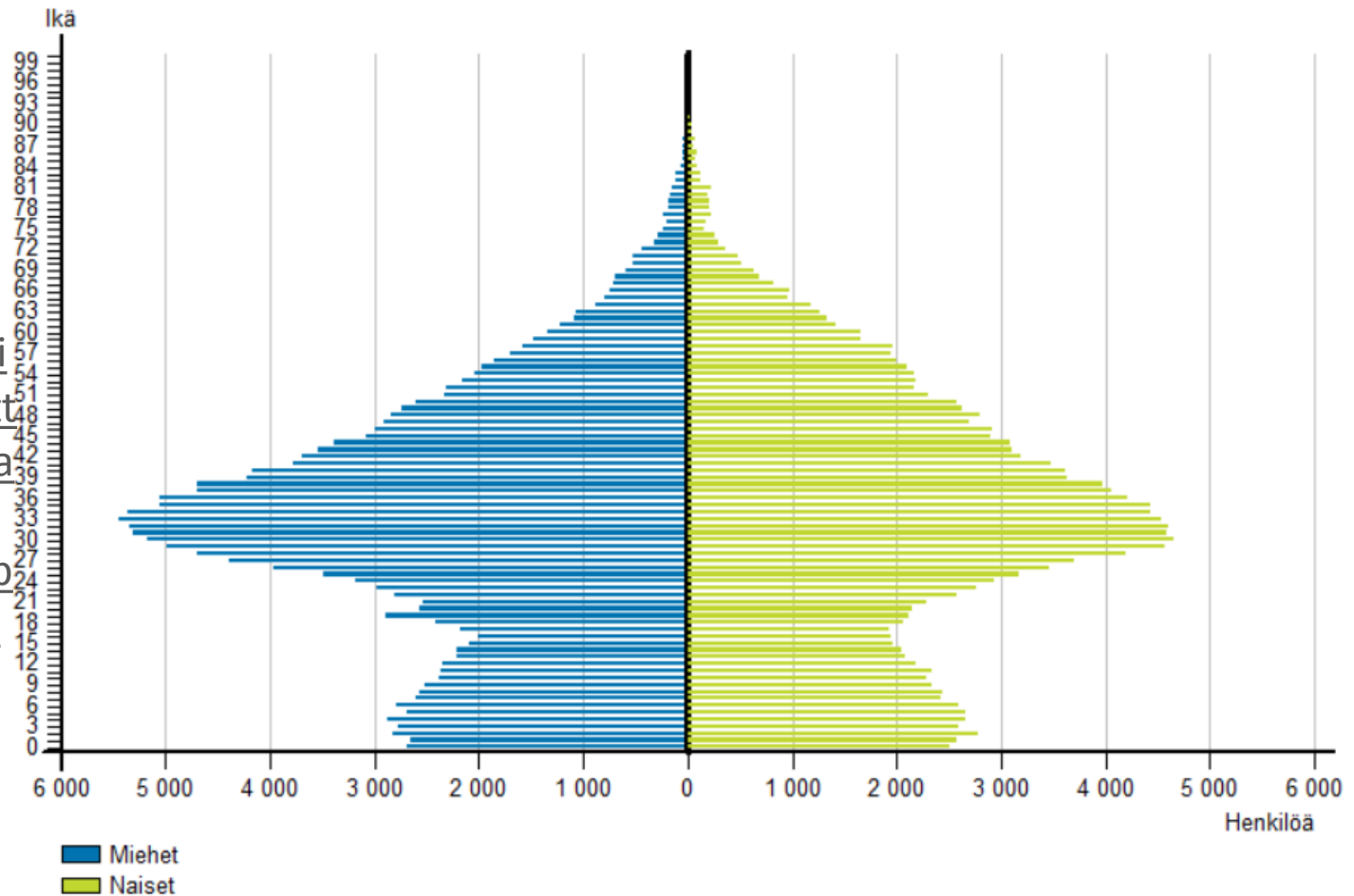
Eläkeikäiset eli potentiaaliset hoivan tarvitsijat	lääkkäät maahanmuuttajat, jotka saapuvat perheenjäseninä, pakolaisina, turvapaikanhakijoina tai muusta syystä. Suomessa asuvat maahanmuuttajat, jotka eläköityvät täällä (retired migrants).	Suomesta lähtevät iäkkäät maahanmuuttajat, jotka voivat olla paluumuuttajia (return migrants), eläkkeellä muuten muuttavat tai elämäntapamuuttajia (lifestyle migrants).
Hoivan tarve	Maahanmuuttajat, jotka on rekrytoitu hoivapalveluiden työvoimaksi tai jotka ovat tulleet muuten Suomeen ja työskentelevät hoivapalveluissa.	Vanhukset, jotka muuttavat ulkomaille saadakseen hoitoa ja hoivaa.

Tämän lisäksi on hyvä huomioida monikansalliset yritykset hoivapalveluiden tuottajina ja eräänlaisina maahanmuuttajina.

Ikääntyvät maahanmuuttajat Suomessa

Vieraskielisten ikärakenne 2018

Tilastokeskus:
Maahanmuuttajat
väestössä
[https://www.stat.fi](https://www.stat.fi/tup/maahanmuuttajavestossa.html#tab1485503695201_2)
[/tup/maahanmuuttajavestossa.html#tab1485503695201_2](https://www.stat.fi/tup/maahanmuuttajavestossa.html#tab1485503695201_2)

Ks. Maahanmuuttajien omaishoiva Hätönen 2016 ja yllirajainen hoiva Zechner 2008

Ikääntyvät maahanmuuttajat Suomessa

© JULKAISTU 19.03.2010 - 11:00. PÄIVITETTY 22.11.2011 - 02:28

Egyptiläisen isoäidin Eveline Fadayelin oleskeluluvasta Suomessa kiisteltiin pitkään. Fadayel kuoli 11.1.2011 vaikean sairauden murtamana.

Maahanmuuttovirasto hylkäsi kesällä 2009 64-vuotiaan Fadayelin oleskelulupahakemuksen. Viraston laintulkinnan mukaan isoäiti ei kuulu ydinperheeseen.

Fadayel ehti asua lastensa luona Vantaalla kaksi vuotta ilman oleskelulupaa. Pojat ovat pitkään maassa asuneita Suomen kansalaisia.

Syyskuussa 2009 Helsingin hallinto-oikeus päätti Fadayelin käännättämisestä takaisin kotimaahansa.

Karkotuspäätös herätti kiistelyä, koska suomalaislääkärin mukaan nainen oli sairas ja riippuvainen poikiensa hoidosta.

Yle, Elävä arkisto <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2010/03/19/egyptilainen-isoaiti-haki-oleskelulupaa-suomeen>

Suomesta tai Suomeen muuttavat ikääntyvät

- Suomalaiset Aurinkorannikolla ovat yksi maastamuuttajaryhmä, osa tosin asuu siellä vain osan vuodesta (Karisto 2008) (*lifestyle migrants*) (Dwyer 2010) tai muuttolinnut (*snowbirds*) (Forssell 2014)
- Suomessa pitkään asuneet maahanmuuttajat, jotka palaavat takaisin lähtömaahan eläköidyttyään tai ulkomailla asuneet suomalaiset, jotka palaavat Suomeen eläkkeelle. (*return migrants*) (Anniste & Tammaru 2014)
- Osalle maahanmuuttajista palaaminen ei ole mahdollista lähtömaan olojen vuoksi tai monessa maassa asuneille voi olla vaikea päättää minne viimeiseksi muuttaa. Palvelut ja etuudet voivat myös pitää paikallaan (Zechner 2017, 2019)

Maahanmuuttajat hoiva-alan työntekijöinä

- Suomessa asuville maahanmuuttajille hoiva-alan työtä pidetään hyvänä vaihtoehtona työllistyä (Antikainen 2010)
- Hoiva-alan työntekijöitä rekrytoidaan myös muualta, Suomeen ei vielä suuria määriä, mutta esimerkiksi filippiiniläisiä määritellään luonnostaan hoivaaviksi (Vaittinen 2017; Olakivi 2018)
- Kansainväliset hoivaketjut (Hochschild 2000) yksilötasolla etenkin sellaisiin maihin, joissa hoivapalveluita on niukasti saatavilla

Suomesta hoivapalvelujen perässä maailmalle tai kansainväliset yritykset Suomen hoivamarkkinoille

- Hoivapalveluiden tuotanto voi olla matalamman palkkatason maassa halvempaa, viedäänkö suomalaiset vanhukset tällaiseen maahan saamaan hoivaa?
- Terveysturismi tai lääketieteellinen turismi (*medical tourism, health care tourism*) on melko tavallista Viroon, Singaporeen, Unkariin (ks. Karuppan & Karuppan 2010).
- Suomessa hoivapalveluita on markkinaistettu 1990-luvun alusta lähtien

Germans sending parents to nursing homes in Poland because it is cheaper, with one in five planning to do it

- **'Grandma export' now recognised phenomenon in Germany**
- **Eastern European care homes charge average €2,000 (£1,680) less per month**
- **Germany expected to have oldest population in world by 2050**
- **Many Germans say Polish standard of care better on average**

<https://www.dailymail.co.uk/news/article-2423559/Grandma-export-Germans-sending-parents-nursing-homes-Poland-cheaper.html>

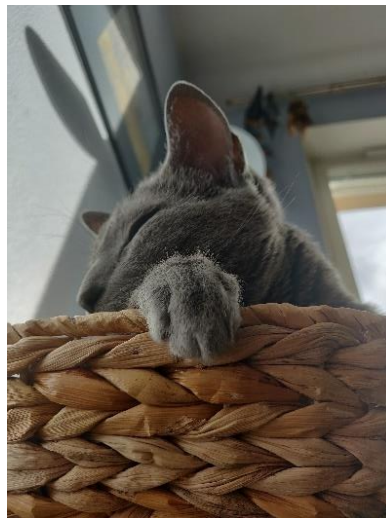
Lopuksi

- Hoivapolitiikka alkaa olla yhä enemmän globaalia ja kansainvälisiä toimijoita kiinnostavaa, kuten OECD, EU
- Suomalaisten vanhusten vaivaiset kehot ja mielet liikuttavat ihmisiä maasta toiseen
- Hoiva pitää ihmisiä, jotka haluaisivat muuttaa, myös paikoillaan. Etuudet ja palvelut menetetään kun lähdetään Suomesta tai kohdemaassa niitä voi olla niukasti tai vaikeasti saatavilla
- Hoivan hierarkiat ovat kansainvälisiä, 'hoivaavia kansakuntia', vauraita hoivan tarvitsijoita
- Hoiva on globaalia liiketoimintaa ja se on yhä enemmän finanssimaailman toimintaa (rahastoja, sijoituksia, veroparatiiseja), joka irtoaa hoivan arjesta eli tarvitsevista kehoista ja mielistä
- Kansallinen hoivapolitiikka estää ja mahdollistaa kansainvälistä liikkuvuutta hoivan suhteen, sillä on vaikutusta tarjotaanko julkisia palveluita vai rahallisia etuuksia

- Anniste Krisi & Tammaru, Tiit (2014) Ethnic differences in integration levels and return migration intentions: A study of Estonian migrants in Finland. *Demographic Research* 30 (JANUARY - JUNE 2014), 377 – 412.
- Anttonen, Anneli (2009) Hoivan yhteiskunnallistuminen ja politisoituminen. Teoksessa Anttonen, Valokivi & Zechner (toim.) *Hoiva. Tutkimus, politiikka ja arki*. Tampere: Vastapaino, 54–98.
- Dwyer, Peter (2001) Retired EU migrants, healthcare rights and European social citizenship, *Journal of Social Welfare and Family Law*, 23(3),311-327.
- Forssell, Emilia (2013) Transnational Aging, Care and the Welfare State. *Journal Transnational Social Review. A Social Work Journal*. 3(1) 83-99-
- Hoppania, Hanna-Kaisa, Karsio, Olli, Näre, Lena, Olakivi, Antero, Vaittinen, Tiina, Sointu, Liina & Zechner, Minna (2016) *Hoivan arvoiset –vaiva yhteiskunnan ytimessä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hochschild, Arlie Rusell (2000) Care Chain. *American Prospect* 3, 32–36.
- Hätönen, Heli (2016) *Saman katon alla. – Turun Seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry:n maahanmuuttajatoiminnan toimintamalli*. YAMK-opinnäytetyö. Turku AMK.
- https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/113970/Hatonen_Helina.pdf?sequence=1
- Karuppan, CPIM, C. M., & Karuppan, M. (2010) Changing Trends in Health Care Tourism. *The Health Care Manager*, 29(4), 349–358. doi:10.1097/hcm.0b013e3181fa05f9
- Karsio, Olli Näre, Lena Olakivi, Antero Sointu Liina & Zechner Minna (2019) *Vanhuus, vaiva ja tasa-arvo*. Teoksessa Johanna Kantola, Paula Koskinen Sandberg, & Hanna Ylöstalo (toim.) *Tasa-arvopolitiikan suunnanmuutos*. Helsinki: Gaudeamus.

- Karisto, Antti (2008) Satumaa- suomalaiseläkeläiset Espanjan Aurinkorannikolla. Helsinki: SKS.
- Kröger, Teppo (2019) Looking for the easy way out: Demographic panic and the twists and turns of long-term care policy in Finland. Teoksessa Jing, Kuhnle, Pan & Chen (toim.) Ageing welfare and social policy. China and the Nordic countries in comparative perspective. Cham: Springer, 91–104.
- Olakivi, Antero (2018) The Relational Construction of occupational Agency. Performing professional and enterprising selves in diversifying care work. Helsinki: University of Helsinki.
<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/231979>
- Sipilä, Jorma (2003) Hoivan organisointi: vaivaistalosta markkinatavaraksi. Janus 11(1), 23–38.
- Vaittien, Tiina (2017) The Global Biopolitical Economy of Needs. Ransnational Entanglements between ageing Finland and the Global Nurse Reserve of Philippines. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 1805. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101993/978-952-03-0505-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Zechner, Minna (2008) Care of older persons in transnational settings. Journal of Aging Studies 22(1), 32–44.
- Zechner, Minna (2010) Informaali hoiva sosiaalipoliittisessa kontekstissa. Acta Universitatis Tamperensis 1543. <http://acta.uta.fi/teos.php?id=11353>
- Zechner, Minna (2017) Transnational Habitus at the Time of Retirement. Identities. Global Studies in Culture and Power 24(5), 573-589. DOI:10.1080/1070289X.2017.1345543
- Zechner, Minna (2019) Relational Narratives and Moorings in International Mobility and Migration at an Advanced Age. Journal of Finnish Studies 22(1&2), 66–84.

Kiitos!

ulapland.fi

YouTube

